

Handläggare
Åsa Örnevik
Telefon: 08-50815039**Till**
Skarpnäck stadsdelsnämnd
2024-06-12

Stockholms stads kemikalieplan 2025-2031

Svar på remiss från kommunstyrelsen (dnr KS 2025/145)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Skarpnäck stadsdelsnämnd har av kommunstyrelsen fått en remiss för yttrande senast den 23 juni 2025 gällande revideringen av Stockholm stads tredje kemikalieplan. Planen utgår från målet Ett giftfritt Stockholm i Stockholms stads miljöprogram 2030 och delmålet Minskad användning och spridning av skadliga ämnen.

Kemikalieplanen 2025-2031 konkretiserar de åtgärder som behöver vidtas uppdelat på sju kapitel:

- Upphandling och inköp
- Bygg- och anläggningsmaterial
- Stadens kemikaliehantering
- Växtskyddsmedel
- Tillsyn och kontroll
- Miljögiftsövervakning
- Särskilt känsliga grupper

Särskilt känsliga grupper, barn, unga och kvinnor i barnafödande ålder är ett prioriterat område och åtgärder som rör dem återfinns både i respektive kapitel i planen och i ett eget kapitel.

Den reviderade kemikalieplanen har kortats ner och den beslutade planen kommer att kompletteras med fördjupade texter, vägledningar och framtagna rapporter i en digital publicering på stadens webb, vilket ska öka möjligheten att hålla information som stödjer genomförandet av planen aktuell. Uppföljningen av planen sker i samband med uppföljningen av miljöprogrammet och bygger på redovisningarna från nämnder och bolag och stadens indikatorer.

avvägningar krävs för dessa frågor, vilket underlättas av det stöd som förvaltningen får från kemikaliecentrum på miljöförvaltningen.

Förvaltningen har under åren skapat aktiviteter och förväntade resultat i verksamhetsplan utifrån planen och tillhörande handlingsplan, vägledningar och rekommendation. Bland annat de inventering av parker, verksamheter och på badplatser gällande fallskydd och konstgräs respektive förekomsten av kreosot och lekutrustning som genomförts. Där förvaltningen önskar ett ökat centralt grepp är i de ramavtal som stadens upphandlar gällande allt ifrån förbruknings- till bygg- och anläggningsmaterial.

Bakgrund

Skarpnäck stadsdelsnämnd har av kommunstyrelsen fått en remiss för yttrande senast den 23 juni 2025.

Ärendet

FNs miljöorgan menar att det är en pågående trippel planetär kris: klimatet, den biologiska mångfalden och spridning av kemiska föroreningar i miljön. Den årliga världsproduktionen av kemiska ämnen har ökat hundrafalt sedan 1950-talet. Bara i plast och i tillverkningen av plast finns 16 000 ämnen identifierade varav en fjärdedel är farliga för miljön eller hälsan. Exempelvis sådana som kan störa hormonsystemen hos barn och ge skador som visar sig senare i livet, eller i senare generationer. En internationell forskargrupp uppskattar att exponeringen för hormonstörande ämnen i EU varje år sannolikt orsakar:

- Intellektuell funktionsnedsättning hos 59 300 nyfödda barn,
- Autism hos 316 nyfödda barn,
- ADHD hos 19 400–31 200 nyfödda barn,
- Behov av IVF-behandling för 618 000 vuxna par,
- 24 800 dödsfall bland medelålders män till följd av låga testosteronhalter,
- Övervikt hos 95 000 personer, varav nästan hälften barn,
- Diabetes hos 20 500 äldre kvinnor,
- Ekonomiska kostnader för dessa skador på minst 100 miljarder €/år.

De här kemiska ämnena finns i vardagliga varor som kläder, möbler, leksaker och bygg- och anläggningsmaterial då de används i hela tillverkningskedjan och vid transport. Globalt är regleringarna och skyldigheten att informera begränsade och det är därför nästan omöjligt för konsumenten, eller ens för Stockholms stad, att veta vilka ämnen som finns var.

Staden har valt att göra ett urval som bygger på egenskapskriterier istället för att ha en specifik ämneslista. Att arbeta med egenskapskriterier förhindrar att ett visst oönskat ämne byts ut mot

ett annat ämne med samma egenskaper. De grundläggande principerna för stadens kemikaliearbete är således att utfasningsämnen ska fasas ut från staden och att prioriterade riskminskningsämnen bara ska användas om man kan säkerställa att användningen är säker.

Utfasningsämnen har så allvarliga egenskaper, exempelvis cancerframkallande, reproduktionsskadliga, kraftigt allergiframkallande och mycket svårnedbrytbara, så de bör fasas ut och inte användas alls. Prioriterade riskminskningsämnen har egenskaper som gör att de bör hanteras med försiktighet. Det kan vara allergiframkallande av normalgraden eller misstänkt reproduktionsskadliga.

Detta är Stockholm stads tredje kemikalieplan i ordningen. Planen utgår från målet Ett giftfritt Stockholm i Stockholms stads miljöprogram 2030 och delmålet Minskad användning och spridning av skadliga ämnen. Det beskriver ett miljötillstånd som är önskvärt - en giftfri livsmiljö för dem som bor i staden och för den biologiska mångfalden. Detta mål knyter an till det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Kemikalieplanen 2025-2031 syftar till att konkretisera vilka åtgärder som behöver vidtas av stadens verksamheter för att nå miljöprogrammets mål. Uppdelat på sju verksamhetsområden/kapitel presenteras vad som ska göras, vilken verksamhet som är ansvarig och när åtgärderna ska vara utförda. Planens områden är:

- Upphandling och inköp
- Bygg- och anläggningsmaterial
- Stadens kemikaliehantering
- Växtskyddsmedel
- Tillsyn och kontroll
- Miljögiftsövervakning
- Särskilt känsliga grupper

Barn, unga och kvinnor i barnafödande ålder är särskilt känsliga för påverkan av kemiska ämnen. Dessa gruppers vardag är därför ett prioriterat insatsområde och åtgärder som rör dem återfinns både i respektive kapitel i planen och i kapitlet Särskilt känsliga grupper.

Den nya kemikalieplanen har kortats ner och har fokus på att beskriva åtgärderna. Den beslutade planen kommer sedan att kompletteras med fördjupade texter, vägledningar och framtagna rapporter i en digital publicering på stadens webb. På så sätt ökar möjligheten att hålla den information som stödjer genomförandet av

planen aktuell. Det kommer också gå att beskriva hur arbetet framskrider och beskriva förutsättningarna för genomförandet.

Arbetet med att minska riskerna med skadliga ämnen är inte begränsat till de verksamhetsområden som tas upp i kemikalieplanen. I hanteringen av avfall, dagvatten och avlopp görs ett viktigt arbete för att minska spridningen av skadliga ämnen. För dessa finns dock andra styrande dokument som Avfallsplan, Handlingsplan för god vattenstatus och Lokala åtgärdsprogram.

Kemikalieplanen är upplagd så att när genomförandeansvariga nämnder och bolag planerar aktiviteter för att bidra till miljöprogrammets delmål 6.1 kan de hämtas från åtgärder ur kemikalieplanen. Uppföljningen av kemikalieplanens genomförande sker i samband med uppföljningen av miljöprogrammet och bygger på redovisningarna från nämnder och bolag och stadens indikatorer. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för uppföljning av miljöprogrammet och miljö- och hälsoskyddsnämnden för delmålet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för verksamhetsstöd och stadsmiljö. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp och pensionärsråd den 5 juni 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Varje nämnd och bolag är ansvariga för sitt eget arbete, men specialkompetens för att göra korrekta bedömningar och avvägningar krävs för dessa frågor. Komplexiteten i kemikaliearbetet underlättas därför av det stöd som förvaltningen får från kemikaliecentrum på miljöförvaltningen som sprider kunskap, ger råd och vägledning.

Utöver Kemikalieplanen har exempelvis Vägledning för kemikaliesmart förskola, Rekommendation för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi och Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast varit förvaltningen till stor nytta under åren i att skapa aktiviteter och förväntade resultat i verksamhetsplan.

Förvaltningen har de senaste åren bland annat verkat för en korrekt hantering av stadens kemikaliehanteringssystem Chemsoft för att säkerställa minskad mängd skadliga kemiska ämnen i verksamheterna. Förvaltningen har vidare genomfört två inventering av parker, verksamheter och på badplatser gällande fallskydd och konstgräs respektive förekomsten av kreosot och

lekutrustning. Resultaten från inventeringarna har resulterat i att åtgärder genomförts och fungerar som underlag inför framtida upprustningar.

Där förvaltningen önskar ett centralt grepp är i de ramavtal som stadens upphandlar. Upphandlingar behöver vara i linje med krav från kemikalieplanen för att förenkla inköpen av allt ifrån förbruknings- till bygg- och anläggningsmaterial. Exempelvis saknas sortiment för implementeringen av Vägledningen för hållbart vård- och omsorgsboende.

Jonas Lauri
Stadsdelsdirektör

Elisabet Tullgren
Avdelningschef

Bilagor

1. Stockholms stads kemikalieplan 2025-2031

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Jonas Lauri, Stadsdelsdirektör	2025-05-22
Elisabet Tullgren, Avdelningschef	2025-05-22